

Valer DORNEANU

DREPTUL MUNCII

Partea generală

Universul Juridic

București

-2012-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2012, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA
ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE
INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DORNEANU, VALER**

**Dreptul muncii : partea specială / Valer Dorneanu. –
București : Universul Juridic, 2012**

Bibliogr.

ISBN 978-973-127-851-3

349.2(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0731.121.218**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15; 0733.673.555**
DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

TITLUL I

OBIECTUL, DEFINIȚIA, IZVOARELE, PRINCIPIILE, TRĂSĂTURILE ȘI ROLUL DREPTULUI MUNCII

CAPITOLUL I

OBIECTUL, DEFINIȚIA, ISTORICUL, IZVOARELE ȘI LOCUL DREPTULUI MUNCII ÎN SISTEMUL DREPTULUI ROMÂNESC

1. OBIECTUL DREPTULUI MUNCII

Disciplina dreptului muncii pare a fi dublu privilegiată.

Întâi, pentru că are avantajul unei autodefiniri, a unei auto-identificări noționale a obiectului de activitate.

Apoi, pentru că omul are tangențe cu dreptul muncii încă de la nașterea sa, ca beneficiar al unor prestații sociale, se întâlnește cu el în procesul de învățământ, de instruire și pregătire profesională, devine la maturitate principalul subiect al dreptului muncii, pentru întreaga sa viață activă, fie ca salariat ori funcționar, fie ca angajator și nu întrerupe relația cu această disciplină nici spre finalul existenței sale, ca pensionar.

După cum s-a afirmat în mod justificat, munca a stat la baza apariției omului și reprezintă condiția naturală permanentă a vieții omenești, precum și a evoluției și dezvoltării sale, până la stadiul omului civilizației moderne și tot munca omului a constituit premisa necesară a progresului societății¹.

Munca are două înțelesuri din punct de vedere terminologic: într-un prim sens ea semnifică o activitate manuală sau intelectuală îndreptată

---

¹ A se vedea rolul muncii, mai pe larg în: S. Ghimpu, A. Țiclea, în *Dreptul muncii*, Casa de Editură și Presă „Șansa” – S.R.L., București, 1995, p. 3.

spre producerea unor bunuri ori crearea unor valori necesare satisfacerii trebuințelor lor materiale sau spirituale; în al doilea sens, munca poate însemna chiar rezultatul acestei activități.

**În sens larg,
obiectul
dreptului
muncii este
munca
omului**

Definind primul ei sens, unul dintre cei mai reputați autori în domeniul dreptului muncii consideră că „munca reprezintă activitatea umană specifică – manuală și/sau intelectuală – prin care oamenii își utilizează aptitudinile (fizice și intelectuale) în scopul producerii bunurilor cerute de satisfacerea trebuințelor lor”¹.

Se poate afirma, într-un sens larg, că obiectul dreptului muncii îl constituie totalitatea normelor juridice care reglementează procesul în care se desfășoară munca omului, mai precis relațiile sociale care se stabilesc între oameni în procesul muncii.

Apare evident că în sfera dreptului muncii sunt cuprinse, cu precădere, acele norme care se referă la prima semnificație a muncii, aceea de activitate umană, sub întreaga diversitate a acesteia și apoi normele referitoare la rezultatele muncii, deosebit de importante și acestea sub aspect social și economic, dar având un caracter de complementaritate. Revenind la aspectele legate de raportul dintre munca propriu-zisă, ca fenomen economic și de drept, se poate concluziona că munca poate fi privită și ca o activitate liberă, derivând dintr-unul dintre drepturile fundamentale ale omului, dar că poate constitui și o obligație datorată societății, instituită ca atare prin prescripții legale pentru prevenirea sau soluționarea urmărilor unor împrejurări obiective extraordinare (pe durata stării de urgență sau necesitate etc.).

Într-o valoroasă monografie a unor prestigioși profesori francezi², se subliniază acest aspect, precizându-se că munca poate fi o nevoie vitală, care ține de mijlocul de realizare a aspirațiilor individului, dar poate însemna și o necesitate impusă omului de

¹ I.T. Ștefănescu, *Tratat teoretic și practic de drept al muncii*, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 12.

² J. Pélissier, A. Supiot, A. Feammaud, *Droit du Travail*, 22e edition, Dalloz, Paris, 2004, p. 1.

societate. Pornind de la această realitate, se ajunge la concluzia firească potrivit căreia obiectul dreptului muncii îl constituie acele norme juridice care reglementează, în principal, munca liber consimțită, desfășurată pe baze contractuale, caracterizată de principiile mutualității și protecției legii.

Munca individuală prestată în interes propriu nu face obiectul dreptului muncii

În pofida denumirii sale, dreptul muncii nu are ca obiect toate formele muncii. El tinde însă să delimiteze strict câmpul acestor raporturi de muncă care intră în sfera sa de preocupare. Pentru a delimita aria sa de cuprindere, ni se pare util să începem prin excluderea acelor forme de activitate care sunt tangente disciplinei.

Nu fac parte din obiectul dreptului muncii acele relații sociale care privesc munca prestată în propriul interes, cum este aceea desfășurată de persoane în propria gospodărie pentru satisfacerea unor nevoi personale.

De asemenea, nu intră în sfera preocupării dreptului muncii munca de interes public, prestată cu titlu gratuit și nici activitățile practice ale elevilor și studenților, munca prestată în folosul comunității, munca prestată în timpul stării de necesitate sau de urgență ș.a. asemănătoare¹.

Sunt semnificative pentru determinarea înțeleșului obiectului muncii precizările unuia dintre patriarhii dreptului muncii din Italia potrivit cărora munca este definită pe plan juridic o activitate umană susceptibilă de valorificare economică, atunci când aceasta face obiectul unei obligații contractuale cu un conținut patrimonial².

De asemenea, nu sunt cuprinse în sfera dreptului muncii acele norme care reglementează exercitarea unor profesii liberale, precum și activitățile care prin natura lor sunt reglementate de normele altor ramuri de drept.

¹ Vezi, în acest sens, și I.T. Ștefănescu, *op. cit.*, p. 14.

² Istituzioni di Diritto del Lavoro di Marco Biagi, Michele Tiraboschi, Giuffrè Editore, 2003, p. 1.

**Exercitarea
profesiilor
liberale nu
face obiectul
dreptului
muncii**

În ce privește prima categorie, aceea a profesiilor liberale, exercitarea acestora este reglementată prin norme juridice nespecifice dreptului muncii, dintre care enumerăm câteva:

- pentru consultanții de plasament în valori mobiliare;
- pentru notari, prin Legea nr. 36/1995 a notarilor publici și a activităților notariale¹;
- pentru avocați, prin Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat²;
- pentru experții contabili și contabilii autorizați, prin Ordonanța Guvernului nr. 65/1994 privind organizarea activității de expertiză contabilă și a contabililor autorizați, ordonanță aprobată prin Legea nr. 42/1995, iar ulterior modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 50/1997 și prin Ordonanța Guvernului nr. 89/1998³;
- pentru medici dentiști și farmaciști, prin Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății⁴;
- pentru medicii veterinari, prin Legea nr. 160/1998 pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar⁵;
- pentru administratorii judiciari și lichidatori, prin Ordonanța Guvernului nr. 79/1999 privind organizarea activității practicienilor în reorganizare și lichidare⁶;
- pentru auditorii financiari, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/1999⁷;
- pentru desfășurarea activității de realizare și verificare a lucrărilor de specialitate în domeniile cadastrului, geodeziei și cartografiei, prin Legea nr. 16/2007⁸;

¹ Republicată cu renumerotare în M. Of. nr. 732 din 18 octombrie 2011.

² Republicată cu renumerotare în M. Of. nr. 98 din 7 februarie 2011.

³ Republicată cu renumerotare în M. Of. nr. 13 din 8 ianuarie 2008.

⁴ Publicată în M. Of. nr. 372 din 28 aprilie 2006. Legea a suferit însă, după promulgare, nu mai puțin de 62 de modificări.

⁵ Republicată cu renumerotare în M. Of. nr. 433 din 23 mai 2005.

⁶ Publicată în M. Of. nr. 421 din 31 august 1999.

⁷ Republicată cu renumerotare în M. Of. nr. 598 din 22 august 2003.

⁸ Publicată în M. Of. nr. 43 din 19 ianuarie 2007. Legea a fost declarată neconstituțională prin Decizia nr. 1150/2008 a Curții Constituționale și până în prezent (Aprilie 2012) nu s-a adoptat o reglementare înlocuitoare astfel că persoanele care exercită această profesie se conduc după diferite alte prevederi legale.

– pentru executorii judecătorești, prin Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești¹;

– pentru detectivii particulari, prin Legea nr. 329/2003².

Se cuvine să precizăm însă, în ceea ce privește unele dintre aceste profesii liberale, faptul că profesiile respective, cum sunt cele de medic, farmacist, medic veterinar, pot fi exercitate și în baza unor contracte individuale de muncă și atunci relațiile de muncă ale acestora intră evident sub incidența dreptului muncii.

Trebuie, totodată, specificat că sfera profesiunilor liberale nu poate fi redusă numai la cele care au dobândit deja un statut oficial. Există deja (și mai pot apărea) și alte profesii liberale.

În ce privește cea de-a doua categorie, referitoare la activitățile care prin natura lor sunt reglementate de normele altor ramuri de drept, acestea sunt cele care au un mare grad de specificitate. Specificitatea se referă la calitatea subiectelor, la caracterul prestațiilor, precum și la destinația acestora.

De principiu, acestea se referă la agricultori, cooperatori sau funcționarii publici, subiectele acestor raporturi având calități precis determinate, pe administratori, experți, care desfășoară anume activități etc.

**Munca
prestată de
cadrele
militare
permanente
nu face
obiectul
dreptului
muncii**

Nici munca prestată de către cadrele militare permanente din Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Administrației și Internelor, precum și din Ministerul Justiției, serviciile care fac parte din sistemul siguranței naționale nu intră în sfera de preocupare a dreptului muncii, relațiile de muncă ale acestora fiind reglementate prin Statutul cadrelor militare³ și prin alte legi speciale. De asemenea, munca prestată de soldații și gradații profesioniști, apăruiți ca urmare a renunțării la serviciul militar obligatoriu, nu se înscrie în obiectul dreptului muncii, deși aceștia încheie cu unitățile militare un contract, activitatea lor și natura juridică a acestui

¹ Republicată cu renumerotare în M. Of. nr. 738 din 20 octombrie 2011.

² Republicată cu renumerotare în M. Of. nr. 306 din 8 mai 2007.

³ Legea privind statutul cadrelor militare, publicată în M. Of. nr. 155 din 20 iulie 1995.

document fiind reglementate în mod distinct prin Legea nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare¹ și prin Legea nr. 384/2006 privind Statutul soldaților și gradaților profesioniști².

Nici munca prestată de către cadrele militare permanente din Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Administrației și Internelor, precum și din Ministerul Justiției, serviciile care fac parte din sistemul siguranței naționale nu intră în sfera de preocupare a dreptului muncii, relațiile de muncă ale acestora fiind reglementate prin Statutul cadrelor militare³ și prin alte legi speciale. De asemenea, munca prestată de soldații și gradații profesioniști, apăruți ca urmare a renunțării la serviciul militar obligatoriu, nu se înscrie în obiectul dreptului muncii, deși aceștia încheie cu unitățile militare un contract, activitatea lor și natura juridică a acestui document fiind reglementate în mod distinct prin Legea nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare⁴ și prin Legea nr. 384/2006 privind Statutul soldaților și gradaților profesioniști⁵.

Desigur că, dacă aceste instituții angajează și personal civil pe baza unor contracte de muncă, ne vom afla în prezența unor raporturi de muncă supuse rigorilor dreptului muncii.

O problemă care a suscitât aprige controverse în literatura juridică și care nu poate fi socotită definitiv tranșată nici în prezent se referă la munca prestată de către funcționarii publici, pe care unii o plasează cu fermitate în sfera dreptului administrativ, iar alții pledează pentru apartenența ei la dreptul muncii⁶.

Reglementarea juridică a statutului funcționarului public prin Legea nr. 188/1999 nu a oferit, în opinia noastră, un răspuns univoc și nu a eliminat incertitudinile.

---

¹ Publicată în M. Of. nr. 990 din 12 decembrie 2006.

² Publicată în M. Of. nr. 864 din 24 octombrie 2006.

³ Legea privind statutul cadrelor militare, publicată în M. Of. nr. 155 din 20 iulie 1995.

⁴ Publicată în M. Of. nr. 990 din 12 decembrie 2006.

⁵ Publicată în M. Of. nr. 864 din 24 octombrie 2006.

⁶ Vezi, pe larg, *Statutul funcționarului public*, în A. Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, vol. I, ed. a III-a, Ed. All Beck, București, 1996, pp. 543-570, M. Preda, *Tratat de drept administrativ - Partea generală*. Ed. Lumina Lex, București, ed. 2006, pp. 61-182.

**Activitatea
funcționarilor
publici
prezintă
caracteristici
speciale**

La aceasta contribuie și menținerea unor tră-sături specifice raporturilor de muncă:

- după numire, între funcționarul public și instituția respectivă se stabilește o relație de subordonare similară raporturilor de muncă, funcționarul public încadrându-se într-un program de lucru și într-o disciplină care derivă din nevoia unei ordini a muncii, necesare îndeplinirii obligațiilor profesionale;
- funcționarii publici au dreptul să primească pentru munca depusă o remunerație care, chiar dacă nu se numește, de regulă, salariu ci indemnizație, se compune din aceleași elemente: salariu de bază, sporuri și indemnizații; funcționarii publici au dreptul la concediu de odihnă, concedii medicale și la alte concedii;
- funcționarii publici beneficiază de asistență medicală, de pensii și de celelalte drepturi de asigurări sociale;
- funcționarii publici au aceleași îndatoriri ca și persoanele încadrate în muncă pe baza unor contracte individuale de muncă;
- funcționarii publici răspund disciplinar, sistemul sancțiunilor disciplinare și al procedurii de aplicare a acestora fiind aproape identic, singura diferență fiind sancțiunea maximă care, în cazul funcționarilor publici, este destituirea;
- funcționarii publici pot fi delegați sau transferați;
- funcționarii publici au dreptul să se asocieze, asemeni salariaților, în sindicate și să exercite dreptul la grevă.

Este adevărat că această reglementare, cuprinsă în Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarului public, este alcătuită din norme de drept public prin definiție, dar cu atât mai șocantă apare precizarea legiuitorului precum că respectiva lege se completează cu prevederile Codului muncii, care cuprinde norme de drept privat.

Pentru a detalia susținerile de mai sus, precizăm și argumentele care pledează în favoarea tezei administrativiste a reglementării raportului juridic de muncă a funcționarului public:

- juridic de muncă are la bază actul de numire, un act administrativ;
- raportul de muncă este un raport de serviciu;

- răspunderea funcționarului public pentru încălcarea îndatoririlor de serviciu are unele trăsături și caracteristici specifice;
- normele de disciplină a muncii nu sunt acceptate de funcționar pe baza unui contract, ci ele sunt stabilite de organele statului și se referă la modul de funcționare al aparatului administrației publice.

După cum am arătat, există însă și suficiente argumente contrare.

Cel mai semnificativ argument ni se pare acceptarea expresă sau tacită a negocierilor colective a unor condiții de muncă, situație juridică aflată într-o ireconciliabilă contradicție cu caracterul public al normelor care reglementează Statutul funcționarului public.

Acceptarea, implicit prin intervenția legiuitorului, a aplicării normelor cuprinse în Codul muncii, la stabilirea obligațiilor și la acordarea de drepturi, reprezintă un alt argument greu de contrazis, cel puțin pentru moment.

Menționăm că în prezent, mulți autori, pornind de la preponderența trăsăturilor proprii raporturilor de muncă, ale raporturilor de serviciu ale funcționarilor publici, le-au calificat cu argumente pertinente, ca fiind tipice raporturilor de muncă¹. Fără a intra în contradicție cu aceștia, optăm pentru necesitatea unui tratament specific a acestei instituții.

**Munca
prestată
de cei care
ocupă funcții și
demnități
publice**

În vecinătatea raporturilor juridice ale funcționarilor publici se află raporturile juridice în baza cărora persoanele prevăzute în art. 16 alin. (3) din Constituție ocupă unele funcții și demnități publice. Ne referim la Președintele României, la senatori și deputați, la membrii Guvernului și la alte funcții prevăzute de lege.

Așa cum se menționează într-o lucrare de referință în domeniul dreptului constituțional², funcțiile publice de demnitate publică

¹ Ș. Beligrădeanu, *Considerații teoretice și practice în legătură cu Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarului public*, în „Revista Română de Drept” nr. 2/2000, p. 3 și urm.

² Constituția României, comentată pe articole, coordonatorii I. Muraru, E.S. Tănăsescu, Ed. C.H. Beck, București 2008, pp. 152-153.